

Jaarplanning Leergang 6 Politiek Bestuurlijk Management op Post-HBO niveau: 2019-2020

Voor wethouders, gedeputeerden en waterschapsbestuurders

Programma opleidingsdagen:

09:30 - 10:00	Inloop
10:00 - 12:00	Inhoudsmodule 1 / Intervisie
12:00 - 13:00	Lunch
13:00 - 15:00	Inhoudsmodule 2
15:00 - 17:00	Inhoudsmodule 3

Locatie:

Faculty Club
Warandelaan 3
5037 AB Tilburg
Telefoonnummer: 013 – 468 69 42

Data en curriculum:

13 september 2019: Opleidingsdag 1

10:00 - 12:00 - Kennismaking

Kees van Rooijen, Wethoudersvereniging

Na een korte kennismaking met de initiators van de opleiding zal onder leiding van de vaste intervisiebegeleider van de Wethoudersvereniging, Kees van Rooijen in interactie met de groep een beeld geschetst worden van wie er aan tafel zitten, welke leerdoelen er zijn en op welke wijze de leergang en de intervisie daar aan tegemoet kunnen komen.

13:00 - 15:00 – Uitdagingen voor de democratie

Dr. Julien van Ostaaijen, Universiteit van Tilburg

Eerste overheid of tweederangsdemocratie? De lokale democratie heeft kenmerken van beide. Door toedoen van anderen, maar zeker ook door toedoen van lokale bestuurders presteert ze nog onder haar vermogen. We trappen de eerste dag van de modulereeks af met een zestal perspectieven op het functioneren van de lokale democratie in Nederland. Nederland doet het op onderdelen lang niet slecht, maar verbetering is mogelijk. Daarvoor moeten we wel af van het denken in structuurwijzigingen. Het gaat er vooral om dat politici bereid zijn hun eigen handelen aan te passen.

15:00 - 17:00 - Regionale samenwerking

Prof. dr. Martijn Groenleer, Universiteit van Tilburg

‘De regio’ is hip and happening. Vrijwel alle gemeenten werken regionaal samen, met andere overheden maar ook met bedrijven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties. Steeds vaker wordt de regio gezien als de plaats voor het oplossen van complexe maatschappelijke problemen. Dat roept vragen op. In deze module gaan we in op een aantal van deze vragen. Waar komt de hernieuwde aandacht voor de regio vandaan? Op welke wijze kan regionale samenwerking worden georganiseerd? En wat kunnen we zeggen over de effectiviteit en legitimiteit ervan?

18 oktober 2019: Opleidingsdag 2

10:00 - 12:00 - Intervisie

De opleidingsdagen worden periodiek afgewisseld door dagen waarin onderlinge intervisie centraal staat. De methode van intervisie stelt de deelnemende bestuurders in staat om in betrekkelijk korte tijd tot de kern van een specifieke, door een deelnemer ingebrachte situatie te komen. De werkwijze van intervisie stimuleert ook voor de overige deelnemers een andere kijk op de wijze waarop hij/zij het politiek bestuurlijke ambt invult. Intervisiegroepen bestaan uit 6-10 deelnemers.

13:00 - 15:00 - Mediarecht/-onrecht en mediastrategie

Mr. Kriek Wille, Van Doorne Advocaten

Voor het vertellen van goed nieuws heeft niemand mediatraining nodig. Het wordt anders wanneer de boodschap minder plezierig is, bijvoorbeeld bij een crisis of calamiteit. Op zo'n moment is het van het grootste belang de regie te houden. Een negatieve beeldvorming in de media is niet eenvoudig ongedaan te maken. De do's en don'ts komen uitgebreid aan bod in deze module.

15:00 - 17:00 - Omgaan met de (sociale) media

Elsemieke Havenga, Elsemieke Havenga Communicatie en Bart Klijberg, Klijberg Media

De huidige tijd vraagt van bestuurders nog veel meer dan vroeger snelle en directe communicatie met burgers en vertegenwoordigers van de pers.

Tegenwoordig kan iedere uitspraak of bericht op Twitter of Facebook leiden tot voorpaginanieuws of raadvragen. Het is belangrijk inzicht te krijgen in hoe je je presenteert in de media, en hoe dat mogelijk beter zou kunnen. Authenticiteit speelt daarbij een belangrijke rol; immers cruciaal voor de geloofwaardigheid. Het uiteindelijke doel is een heldere, eenduidige boodschap overbrengen mét impact en empathie. De workshop wordt gegeven door Elsemieke Havenga, communicatiedeskundige, Olympisch kampioen hockey, voormalig presentator RTL Nieuws en door Bart Klijberg, oud redacteur Nieuwsuur.

8 november 2019: Opleidingsdag 3

10:00 - 12:00 - Personeel en Organisatie

Mr. Jorn de Bruin, Van Doorne Advocaten

Voor het goed functioneren van de overheid vormen ambtenaren een essentiële sleutel. In deze module wordt de rechtspositie van ambtenaren geschetst en de belangrijkste regels uit de op hen van toepassing zijnde rechtspositieregeling, waaronder de ontslaggronden.

Daarbij wordt ingezoomd op hoe om te gaan met functioneringsdossiers en reorganisaties.

13:00 - 15:00 – Financieel beheer

Prof. dr. Harrie Verbon, Universiteit van Tilburg

Gemeenten hebben de laatste jaren een steeds ruimer budget gekregen. Door de overheveling van taken van het rijk of provincies naar gemeenten is de begroting van gemeenten verdubbeld. En het einde daarvan is nog niet in zicht. De toename van taken loopt echter niet altijd in pas met de toename van het budget. Met andere woorden; gemeenten moeten meer met minder doen. En dat vergt een gedegen financieel beheer. Financiële verantwoordelijkheid is niet alleen voorbehouden aan de wethouder financiën. Het gehele college draagt hierin mee. Maar aan welke knoppen kun je nu eigenlijk draaien en welke sturingsmogelijkheden heb je nu eigenlijk in een gebied waarin veel van rijkswege is gereguleerd of aan Europese regelgeving onderhevig is? Dat en meer wordt aangesneden in deze module.

15:00 - 17:00 - Modern Gezag

Drs. Thijs Jansen, Universiteit van Tilburg en Stichting Beroepseer

Het traditionele gezag van politiek bestuurders staat onder druk. Een beroep op formele posities volstaat niet meer. Om toch gezaghebbend te kunnen blijven optreden zullen lokale bestuurders nieuwe vormen van gezag moeten ontwikkelen. Die constatering vraagt om een verkenning van de 'moderne gezagsbronnen' van bestuurders: waar liggen voor hen de mogelijkheden voor het ontwikkelen, behouden en versterken van het gezag dat zo essentieel is bij het nemen en ten uitvoer brengen van publieke beslissingen?

In dit dagdeel verkennen we, aan de hand van concrete casus, de moderne gezagsbronnen van bestuurders. Het beoogt bestuurders bewust te maken van mogelijkheden en onmogelijkheden en verwachtingen en legt de verbinding met het thema leiderschap.

6 december 2019: Opleidingsdag 4

10:00 - 12:00 – Aansprakelijkheid uit onrechtmatig handelen

Mr. Cees Kniestedt, Van Doorne Advocaten

Een overheidsorgaan kan verplicht zijn schadevergoeding te betalen aan burgers als gevolg van haar besluitvorming of feitelijk handelen. Die schadevergoeding kan voortvloeien uit rechtmatige besluitvorming of handelen. Wettelijke regels over planschadevergoeding en nadeelcompensatie zijn dan aan de orde. De schadevergoeding kan ook voortvloeien uit onrechtmatige besluitvorming of handelen. Van onrechtmatige besluitvorming is bijvoorbeeld sprake op het moment dat het bestuursorgaan een besluit neemt dat vervolgens door de rechter wordt vernietigd. Met die vernietiging staat de onrechtmatigheid van het besluit vast. De burger kan dan via de burgerlijke rechter om schadevergoeding verzoeken. Bij onrechtmatig handelen gaat het veelal om een nalaten of onzorgvuldig handelen door de overheid. Denk bijvoorbeeld aan falend toezicht. In deze module komen de mogelijke bronnen van schadevergoeding door de overheid aan de orde, waarbij de focus zal liggen op de overheid die onrechtmatig handelt en de procedure bij de burgerlijke rechter.

13:00 - 15:00 - Staatssteun, inkoop, aanbesteding en accountantscontrole

Mr. Gijs Verberne en mr. Marnix de Meij, Van Doorne Advocaten

Aanbesteden biedt kansen, en schept verplichtingen. Overheden die inkopen, zullen meestal moeten aanbesteden volgens de procedurevoorschriften die zijn vastgelegd in de Aanbestedingswet. De regels zijn niet voor alle soorten opdrachten even streng. Zo zijn de aanbestedingsregels voor overeenkomsten tussen overheden vaak soepeler, evenals voor overeenkomsten die zien op sociale activiteiten. Een overheid die inkoopt (of verkoopt, denk aan onroerend goed) moet marktconforme prijzen hanteren; zo niet, dan bestaat de kans dat sprake is van (verboden) staatssteun. Wie de regels kent, kan de verplichtingen naleven zonder de kansen te laten liggen!

15:00 - 17:00 - Actief burgerschap en sociaal ondernemerschap in de doe-democratie

Dr. Laurens de Graaf, burgemeester Lopik en Hogeschool Utrecht

Er wordt de laatste jaren veel verwacht van actief burgerschap. Maar welke verschillende typen actief burgerschap zijn in de praktijk daadwerkelijk te onderscheiden en hoe zijn deze te begrijpen? Op wat voor manieren zijn burgers betrokken bij hun directe leefomgeving en hoe krijg je daar als bestuur mee te maken. Hoe speel je intelligent op het denken en handelen van burgers in? Deze module gaat specifiek in op de 'doeners' in het publieke domein: op diegenen die een bijdrage leveren in de 'doe-democratie' door concrete activiteiten te ontplooien in en voor de wijk.

17 januari 2020: Opleidingsdag 5

10:00 - 12:00 - Intervisie

De opleidingsdagen worden periodiek afgewisseld door dagen waarin onderlinge intervisie centraal staat. De methode van intervisie stelt de deelnemende bestuurders in staat om in betrekkelijk korte tijd tot de kern van een specifieke, door een deelnemer ingebrachte situatie te komen. De werkwijze van intervisie stimuleert ook voor de overige deelnemers een andere kijk op de wijze waarop hij/zij het politiek bestuurlijke ambt invult. Intervisiegroepen bestaan uit 6-10 deelnemers.

13:00 - 15:00 - Besturen in de stemmingendemocratie

Prof. dr. Frank Hendriks, Universiteit van Tilburg

In de opkomende stemmingendemocratie zijn stemmingen als emoties en als tellingen met elkaar verstrengeld. De stemmingendemocratie is onstuitbaar in opmars, maar de overlegdemocratie houdt zich ook hardnekkig staande. In deze module schetst Hendriks hoe een bestuurder daarin positie kan vinden.

15:00 - 17:00 - Politiek, bestuur en samenleving

Prof. dr. Paul Frissen, Universiteit van Tilburg

Politiek is ambities realiseren. Ambities botsen op bestuurlijke en maatschappelijke grenzen. Democratische politiek is bovendien zelf een vorm van begrenzing: minderheden verdienen bescherming en de rechtsstaat beschermt burgers tegen de overheid. Politiek bestuur is daarom spannend in zichzelf. Daarover gaan we in deze module met elkaar in gesprek.

14 februari 2020: Opleidingsdag 6

10:00 - 12:00 - Sociaal domein

Drs. John van Hal, UMCS

70 tot 80 procent van de gemeentelijke begroting heeft direct of indirect te maken met het sociaal domein. Het is dan ook belangrijk om te zorgen dat de leden van het College weten wat er onder het sociaal domein wordt verstaan en waar sturingsmogelijkheden zijn.

Tijdens deze module nemen we u in 2 uur mee op reis door het sociaal domein:

- wat valt er onder het sociaal domein en waar liggen de verbanden met andere terreinen
- welke middelen gaan erin om en waar kun je op sturen
- aanbesteden binnen het sociaal domein
- de jeugdwet een kans of een bodemloze put
- de laatste ontwikkelingen

We maken de reis zo dat iedereen aan zijn trekken komt en het geleerde toe kan passen in de praktijk.

13:00 - 15:00 - Regionale Samenwerking – bestuurlijk

Dr. Linze Schaap, Universiteit van Tilburg

Vrijwel alle overheden werken onderling samen met andere overheden; gemeenten, waterschappen, provincie, Rijk, Europa en dikwijls ook met private partijen. Maar welke vormen van samenwerking zijn er, wat zijn de voor- en nadelen ervan, ook in vergelijking met fusie? Welke rol speelt een bestuurder van een decentrale overheid, wat betekent veelvuldig samenwerken voor de integraliteit van beleid en voor de relatie met de controlerende organen?

15:00 - 17:00 - Waardecreatie in het publieke domein door samenwerkende organisaties: waarom en hoe?

Prof. Patrick Kenis, Universiteit van Tilburg

Steeds vaker zien we dat er waarde gecreëerd wordt in het publieke domein door samenwerkende organisaties? Waarom is dat zo? Welke vormen kunnen we onderscheiden en wat zijn voorwaarden voor het goede functioneren van zulke samenwerkingsverbanden. Dergelijke samenwerkingsverbanden worden vaak gekenmerkt door de aanwezigheid een hoge mate van verscheidenheid van organisaties (publiek, privaat, non-profit, verschillende sectoren en met medewerkers met verschillende professionele achtergronden). Wat maakt dat deze partijen toch succesvol samenwerken in het bereiken van een samenwerkingsdoel?

13 maart 2020: Opleidingsdag 7

10:00 - 12:00 - Staats- en bestuursrecht

Mr. Cees Kniestedt en mr. Annet Blokhuis, Van Doorne Advocaten

Het staats- en bestuursrecht bepaalt de verhouding tussen overheid en burgers. De overheid streeft naar het behartigen van het algemeen belang, maar mag daarbij niet de individuele belangen van burgers uit het oog verliezen. In deze module wordt de legaliteit van overheidsoptreden behandeld, de kernbegrippen uit de Algemene wet bestuursrecht (Awb), het besluitvormingsproces en de in de Awb opgenomen systematiek van rechtsbescherming.

13:00 - 15:00 - Publiek-Private Samenwerking

Dr. Cor van Montfort, Universiteit van Tilburg en mr. Mark Moolhuizen, Van Doorne Advocaten

Overheden zijn bij het realiseren van hun plannen vaak afhankelijk van een goede samenwerking met burgers en bedrijven. Die samenwerking vindt plaats in allerlei soorten en maten, soms heel formeel en planmatig, andere keren improviserend en in los verband. In deze interactieve module behandelen we aan de hand van concrete voorbeelden verschillende vormen van samenwerking en bij elke vorm ook de succes- en faalfactoren. Er is ruim gelegenheid ook eigen casuïstiek en vragen in te brengen.

15:00 - 17:00 - Beïnvloeden en beïnvloed worden

Drs. Henk Gossink en ir. drs. Jan den Hollander, KNAP Academie

Iedere dag proberen we - bewust of onbewust - het gedrag van anderen te beïnvloeden. En natuurlijk worden wij zelf ook iedere dag beïnvloed door onze omgeving. Hoe komt gedrag tot stand en hoe kan op een efficiënte manier worden gewerkt aan gedragsverandering?

17 april 2020: Opleidingsdag 8

10:00 - 12:00 - Intervisie

De opleidingsdagen worden periodiek afgewisseld door dagen waarin onderlinge intervisie centraal staat. De methode van intervisie stelt de deelnemende bestuurders in staat om in betrekkelijk korte tijd tot de kern van een specifieke, door een deelnemer ingebrachte situatie te komen. De werkwijze van intervisie stimuleert ook voor de overige deelnemers een andere kijk op de wijze waarop hij/zij het politiek bestuurlijke ambt invult. Intervisiegroepen bestaan uit 6-10 deelnemers.

13:00 - 15:00 - Ondermijning

Prof. dr. Pieter Tops, Universiteit van Tilburg

Ondermijnende criminaliteit gaat over de vermenging van de onderwereld en de bovenwereld. Dat gaat van wiet verbouwen op zolders tot overlast gevende hangjongeren. Dergelijke problemen uiten zich op lokaal niveau en hebben de potentie om de lokale samenleving te ondermijnen. De aanpak daarvan vergt een gebiedsgerichte benadering, waar ook de lokale politiek een belangrijke rol in speelt. In deze module wordt daarop verder ingegaan.

15:00 - 17:00 - Onteigening

Mr. Cees Kniestedt, Van Doorne Advocaten en Drs. ing. Frederik de Bruijne, Gloudemans, gespecialiseerd in gebiedsontwikkeling en taxaties

Plannen zijn mooi, maar het gaat om daden. Voor het daadwerkelijk realiseren van projecten - zoals de aanleg van een nieuwe woonwijk, een weg of de realisatie van een bedrijventerrein - heeft de overheid grond nodig. Wanneer die grond in handen is van particulieren of bedrijven kan dit een flinke kink in de kabel betekenen. Worden de grondeigenaar en de overheid het niet eens over de aankoop of de vergoeding, dan kan de overheid als ultimum remedium een onteigeningsprocedure inzetten.

In deze module behandelen de sprekers eerst de wettelijke vereisten van onteigening en de voorgeschreven procedure. Vervolgens wordt ingegaan op het vaststellen van de schadeloosstelling. Wie onteigend wordt, heeft recht op een volledige schadeloosstelling. Maar wat houdt dat in? En hoe begroot je dat?

15 mei 2020: Opleidingsdag 9

10:00 - 12:00 - Loopbaanperspectief

Drs. Felicitas Crutzen, LoopbaanNaPolitiek

Als je werkzaam bent in het openbaar bestuur is er weinig tijd voor jezelf en je eigen ontwikkeling. Je functie in het openbaar bestuur is echter eindig. Wat is je marktwaarde bij vertrek, tegen wil en dank. Wat staat je nu te doen voor als dat dit moment er aankomt? Ben je op tijd begonnen? Is er leven na het openbaar bestuur?

13:00 - 15:00 - Rechtspositie

Drs. Jeroen van Gool, Wethoudersvereniging

Het zijn van politiek bestuurder, is een bijzonder ambt. Niet alleen qua inhoud, maar ook qua randvoorwaarden. Zo is de rechtspositie van een politieke ambtsdrager anders dan die van een reguliere werknemer (al dan niet in loondienst). In deze module staan wij stil bij relevante informatie voor iedere bestuurder tijdens het uitoefenen van dit bijzondere ambt.

15:00 - 17:00 - Wethouder en gemeente: strafrechtelijke aansprakelijkheid, integriteit en ethiek

Mr. Vanessa Liem, Van Doorne Advocaten

Strafrechtelijke aansprakelijkheid voor fouten en fraude, daar gaat dit deel over. De laatste jaren hebben in Nederland enkele ernstige incidenten plaatsgevonden met gemeentelijke betrokkenheid, bijvoorbeeld het ongeluk met een monstertruck in Haaksbergen, het kraanongeval in Alphen aan de Rijn en de zaak Sterigenics in Zoetermeer. In deze gevallen komt ook de strafrechtelijke aansprakelijkheid voor eventuele fouten van de gemeenten en haar bestuurders aan bod.

Fraude en corruptie lijken soms ver weg. Toch zijn ook daar veel voorbeelden aanwezig van strafrechtelijk verwijtbaar handelen. Wij gidsen jullie door het fraudelandschap. Zowel ten aanzien van de fouten als de fraude zullen wij jullie kennis aan de hand van een interactieve casus toetsen.

12 juni 2020: Opleidingsdag 10

10:00 - 12:00 - Energietransitie/Omgevingswet

Mr. Pim Jansen, Van Doorne Advocaten

Energiewet- en regelgeving vormt een complex juridisch kader, dat ook nog eens continu in beweging is als een gevolg van maatschappelijke ontwikkelingen (waaronder de energietransitie). Tijdens deze sessie zal op de volgende drie thema's worden ingegaan: (i) regels met betrekking tot de productie, het transport en de (terug)levering van energie; (ii) regelgeving ter bescherming van het milieu en de omgeving en regels voor het bouwen van installaties (windturbines, zonnepanelen, biomassa, etc.); en (iii) wetgeving om de energietransitie te bevorderen.

13:00 - 15:00 - Bestuursstijlen

Prof. dr. mr. Stavros Zouridis, Universiteit van Tilburg

De institutionele positie van de bestuurder stelt eisen aan het vakmanschap, maar laat meer dan voldoende ruimte voor een eigen, persoonlijke invulling. In deze module verkennen we de keuzen die wethouders maken en de stijlen van besturen die daarvan het resultaat zijn. We bevragen deze stijlen tijdens de eerste bijeenkomst tevens op effectiviteit en samenspel in het college en ten opzichte van de ambtelijke organisatie.

15:00 - 17:00 - Afrondend college

Kees van Rooijen, Wethoudersvereniging